

udastet, gjort Regning paa at skaffe de større Landeendomsbestyrelser ind i Landstinget; men det undergik ved Behandlingen i Rigsforsamlingen adskillige Forandringer, som medførte, at denne Bestemmelse gik ud. Altsaa er en saadan Forening Noget, som jeg paa ingen Maade vilde ansee for uheldig; naar den kun kunde see med Ærlighed og Oprigtighed fra begge Sider, med vedkjendte Principer saaledes, at man derved kunde komme til et Grundlag for Behandlingen af Spørgsmaalene, saa vilde det være overordentligt ønskeligt. Imidlertid vil man see, at det hidtil ikke er lykkedes at tilvejebringe en saadan Forening med Hensyn til Spørgsmaalet om Fæsteloavgivningen. Jeg vilde hilse den Dag, at det skete, selv om det skulde forførte mit ministerielle Liv, som man dog nødtog seer anført som saa svævende og truget, med Glæde; thi derved vilde jeg see Forsatningen overordentlig betrygget. Jeg troer forresten slet ikke, at Grundloven svæver i nogen Fare, det er aldeles ikke min Mening, men naar en Forening imellem Aristokrati og Demokrati kunde indtræde, vilde jeg deraf see, at den havde slaaget faste Rødder — jeg har haft saa megen Deel i Grundloven, at det vilde være mig en sand Glæde, om jeg, inden jeg lukkede mine Dine, kunde see, at den havde slaaget dybe Rødder gennem alle Forhold. — Der er flere Gange blevet nævnt Ordet „Intelligents“, uden at det dog er kommet rigtig frem. Jeg maa tilstaae, at jeg anseer det for at være en meget uheldig Ting paa den Maade at dele sig i Partier; det er ikke noget sundt Parti Spørgsmaal; der maa være bestemte politiske Spørgsmaal, hvorefter den politiske Partibdeling kan skee; men saadanne ere hos os vanskelige at finde; thi der er, som jeg troer tidligere at have ytret, egentlig ikke i vor Charakter Clementer til politiske Partier; det ligger ikke i vor Tankemaade at danne politiske Partier; der paa den Maade skulde halve sammen; at Enhver ikke i hvert enkelt Tilfælde stegte efter sin Overbepijnsning om hvad der var rigtig og godt. Netop fordi man vanskelig kan finde saadanne Spørgsmaal, hvorom man kan dele sig, er det, man gribber dette Ord; jeg anseer det hyerst uheldigt; og for saavidt muligt at bidrage Mit til, at det ikke skulde komme frem her paa

Rigsdagen og vinde Kræfter igjennem Forhandlingerne, har jeg søgt sterkt at beskæftige den. Jeg har søgt at bidrage Mit til, at der var saameget Arbejde, at man over disse reelle, reent praktiske Spørgsmaal muligt kunde glemme denne Strid, der efter min Mening ikke har været til Nytte for nogen af Parterne, og som jeg i mange Henseender kunde have ønsket ført paa en anden Vis.

Med Hensyn til Lovforslaget, da maa jeg give den ærede Rigsdagsmand for Svendborg Amts 6te Valgkreds (F. A. Hansen) en Dylydsning. Han kunde ikke rigtig forstaae, hvorledes det, at indføre forskjellige Valgklasser i Amtsrådet, kunde betragtes som et Middel til at forhindre, at der ikke med Hensyn til Valgene til Rigsdagen blev indført lignende Valgklasser; men det forekommer mig, at det ikke er saa særdeles vanskeligt at forstaae; det er et Trin i Udviklingen, naar forskjellige Valgklasser sende deres Repræsentanter til een og samme Forsamling; det første Trin i Udviklingen er, at enhver Stand har sine Repræsentanter i særskilte „Huse“, saaledes, som f. Ex. er Tilfellet i Sverrig; der er nemlig Bonde, Borger, Adel, og Geistlighed. Nu vilde det være et uhyre Udviklingstrin i Sverrig, dersom man kunde komme dertil, at alle Stænder sendte deres Medlemmer ind i een Forsamling, der skulde have den afgjørende Indflydelse. Saaledes staae nu Land og Kjøbstad hos os i communal Henseender foudrede fra hinanden som to „Huse“, og det vilde altsaa være et Fremstridt, naar de fragtes ind i een Forsamling, om end paa dette Trin i Udviklingen af to Valgklasser. Naar den ærede Rigsdagsmand altsaa vil sammenligne hvad her foreslaaes med den bestaaende Tingenes Tilstand, saa maa han finde, at det er et Fremstridt til en større Samarbejden og en større Samvirken. Jeg har ikke alene været tilstede i Stolerådene, men jeg har ogsaa senere fulgt deres Udvikling; og der er ikke kommet Noget ind til Ministeriet, hvoraf det fremgaaer, at der findes en væsentlig Sondring Sted i Interesser. Det kan gerne være, at Meningerne have deelt sig om et eller andet Spørgsmaal; thi der har været grundtvigianste og ikke grundtvigianste Clementer i